

PREPORUKE ZA SIGURNO PROVOĐENJE DJELATNOSTI MEDICINSKI POMOGNUTE OPLODNJE TIJEKOM TREĆE FAZE PANDEMIJE COVID-19

NADOPUNA PREPORUKA ZA PONOVNU USPOSTAVU DJELATNOSTI MEDICINSKI POMOGNUTE OPLODNJE HDGEHR I HDKE

Pandemija COVID-19 predstavlja jedinstveni globalni izazov. U ranijim fazama epidemije 13. ožujka 2020, Hrvatsko društvo za ginekološku endokrinologiju i humanu reprodukciju (HDGEHR) Hrvatskog liječničkog zbora i Hrvatsko društvo kliničkih embriologa (HDKE), kao i sva relevantna svjetska društva poput Europskog društva za humanu reprodukciju i embriologiju (ESHRE) i Američkog društva za reproduktivnu medicinu (ASRM) te Internacionalnog društva za fertilitet (IFFS), preporučila su zaustavljanje djelatnosti medicinski pomognute oplodnje (MPO).

Početak svibnja i lipnja 2020, zajedno sa uvedenim uspješnim mjerama ublažavanja pandemije COVID-19 i usvojenim dodatnim znanjima i strategijama, sva relevantna društva za reproduktivnu medicinu, objavila su preporuke o postupnom i razumnom nastavku pružanja potpune reproduktivne skrbi. Dana 1. svibnja 2020. HDGEHR i HDKE objavile su Preporuke za ponovnu uspostavu djelatnosti medicinski pomognute oplodnje zbog povoljne epidemiološke situacije u vrijeme COVID-19 pandemije.

Zbog ponovnog pogoršanja epidemiološke slike diljem Europe, poglavito povećanja broja asimptomatskih pacijenata reproduktivne dobi, ESHRE je objavio ažurirane smjernice koje HDGEHR i HDKE u cijelosti prihvaćaju. Ova nadopuna preporuka potvrđuje Preporuke za ponovnu uspostavu djelatnosti medicinski pomognute oplodnje HDGEHR i HDKE objavljenje u svibnju 2020 (<http://www.hdhr.org/> i <http://www.hdke.hr/hr/>) te savjetuje dodatne mjere sa ciljem povećanja sigurnosti pacijenata tijekom drugog vala zaraze COVID-19.

NADOPUNA POSTOJEĆIH PREPORUKA

Suočeni s novim valom COVID-19 infekcije, početne preporuke nadopunjene su sljedećim intervencijama:

- **Više testiranja**

Mora se osigurati pristup pouzdanim testovima koji omogućavaju brzo dobivanje rezultata. Upitnik za trijažu objavljen u prethodnim preporukama i dalje je relevantan za identificiranje visoko rizičnih i simptomatskih osoba, ali nije dostatan u svjetlu sadašnje epidemiološke slike. Stoga trijažu treba kombinirati s testiranjem asimptomatskih pacijenta (PCR, antigenski testovi). Savjetuje se učiniti testiranje najkasnije 48 sati prije započinjanja korištenja lijekova za stimulaciju ovulacije, te najkasnije 48 sati prije aspiracije jajnih stanica. Također se savjetuje provesti testiranje najkasnije 48 sati prije postupka vraćanja odmrznutih zametaka (FET). Ukoliko se rade antigenski testovi nužno je pacijenticu informirati o osjetljivosti istih.

- **Povećano savjetovanje i informiranje pacijentica koje planiraju trudnoću ili su već trudne.**

Sve pacijentice nužno je prije ulaska u MPO postupak informirati o ažuriranim spoznajanja koje imamo o COVID-19 tijekom trudnoće i kako smanjiti rizik od infekcije prije MPO postupka i tijekom trudnoće.

- **Unutarnji i vanjski čimbenici**

Centri koji provode MPO postupke moraju razmotriti utjecaj koji COVID-19 može imati na raspoloživost osoblja (koje je posljedica bolesti ili karantene) kao i na dostupnost medicinske potrošne robe i zaliha.

- **Mjere smanjenja rizika**

Sljedeće mjere smanjenja rizika moraju se razmotriti radi zadržavanja sigurnog provođenja MPO postupaka:

- Smanjiti broj liječenih pacijenata - ograničiti pristup samo liječenim pacijentima (bez partnera)
- Povećati trijažu i testiranje pacijenata i osoblja
- Ograničiti izloženost osoblja i omogućiti više vremena između pregleda pacijenta
- Poboljšati mjere dezinfekcije
- Intenzivno korištenje osobne zaštitne opreme (OZO)
- Savjetuje se povećati upotrebu telemedicine

- Potrebno je dodatno razmoriti protokole stimulacije ovulacije, radi pomnog izbjegavanja sindroma ovarijske hiperstimulacije, koja u slučaju razboljevanja pacijentice može predstavljati dodatni ozbiljan zdravstveni rizik.
- Biti spreman za primjenu mjera u slučaju potrebe za prekidom MPO postupka koji je u tijeku COVID-19 pozitivnih pacijentica.
- U slučaju daljnjeg pogoršanja epidemiološke situacije biti spreman za postupak prema prethodno definiranom prioritetu za liječenje postupcima MPO.
- U slučaju daljnjeg pogoršanja epidemiološke slike biti spreman za izbjegavanje embriotransfera odnosno primjenu *freeze all* postupaka.
- U potpunosti primjeniti Postupke i upute navedene u Preporuke za ponovnu uspostavu djelatnosti medicinski pomognute oplodnje HDGEHR i HDKE objavljenje u svibnju 2020 (<http://www.hdhr.org/> i <http://www.hdke.hr/hr/>) uz dodatak obaveze testiranja prije započinjanja MPO postupka i prije aspiracije jajnih stanica i FET-a.

- Hitne mjere

Centri koji provode djelatnost MPO će možda morati privremeno smanjiti ili čak obustaviti svoje aktivnosti kao rezultat nedostatka osoblja. U takvim okolnostima, svi centri koji provode djelatnost MPO trebaju provjeriti dostupnost drugih centara s kojima imaju ugovore kako bi se zajamčio kontinuitet liječenja.

Literatura

1. [file:///ESHRE%20guidance Safe%20ART%20services%20during%20the%20third%20phase%20of%20the%20COVID19%20pandemic%20\(2\).pdf](file:///ESHRE%20guidance%20Safe%20ART%20services%20during%20the%20third%20phase%20of%20the%20COVID19%20pandemic%20(2).pdf)
2. <http://www.hdhr.org/>
3. <http://www.hdke.hr/hr/>